

Gözünüze bakarak anlatılan hikayeler...

■ “Seyircinin, bu hikayeleri dinlerken o boş kalan tanımların içine, ‘benim çocuğum’ lafının geçtiği yerlere kendi çocuğunu koymasına gerekiyor.”

■ “Daha radikal arkadaşların bakış açısıyla, bu film yeterince radikal olmayabilir. Siyasi mücadelede farklı açılardan olaya müdahale etmek mümkün.”

SÖYLEŞİ: HAKKI BAŞGÜNEY
NERGİS ARICI

Can Candan'ın “Benim Çocuğum” filmi gösterimde. Filmin adından anlaşılacağı gibi, ailelerin anlatımıyla, cinsel yönelimleri toplumun genelgeçer kabullerinden farklı yönde olan çocuklarını anlama ve savunma süreçlerinin hikayesi konu ediliyor. Yönetmenle, Hakkı Başgüney ve Nergis Arıcı görüştüler...

Hakkı Başgüney: Film beni gerçekten etkiledi. Çok özel duyarlılığı olan biri değildim LGBT mücadelesine. Tabii bir tavırm vardı ama üzerine pek düşündüğüm bir konu da değildi. O yüzden, hem röportaj sürecinde, hem filminizi izledikten sonra pek çok şey öğrendim. Filmin bana hissettirdiği en önemli şey, bir yüzleşme duygusu. Sanırım filmde ön plana çıkan tema da bu.

Can Candan: Ailelerle ilk karşılaştığımda, anlattıkları hikayelerin bendeki etkisi, bu yüzleşmeydi. Onlar anlattıkça, o hikayelerin özelinden çok, kendime döndüğümü gördüm. Kendi ebeveyn deneyimimi, çocukluğumu, çocukluk dönemimde ailemle olan ilişkimi sorgulamaya başladım. İster istemez, bu hikayelerin öyle bir etkisi oluyor. İnsanın kendisiyle yüzleşmesini sağlıyor ve dolayısıyla kendi ailesiyle, toplumuyla yüzleşmesinin de önünü açıyor. Filmde yapmak istediğim de böyle bir şeydi. Öyle bir film yapayım ki, benzer bir etkisi olsun diye düşündüm. Sanki bu aileler sizin karşınıza oturmuşlar ve gözünüze baka baka hikayelerini anlatıyorlar. Onların o hikayelerini dinlerken, siz de kendinizle ve kendi aile ilişkilerinizle, içinde yaşadığınız toplumun değer yargılarıyla yüzleşiyorsunuz.

H. B.: Bu yüzleşme karşılık bulabilecek mi?
C. C.: Ben o konuda ümitliyim. Bu hikayelerin bendeki etkisi o kadar güçlüydü ki ilk duyduğumda, bu filmi izleyen seyircide de böyle bir etkisi olabileceğini düşünüyorum. Eğer bir şekilde seyirciyi alıp da bu filmin karşısına oturabiliyorsak, ki belki en büyük zorluk orada, böyle bir yüzleşmenin gerçekleşeceğine inanıyorum. Bu hikayeler bize

insan olarak, kalben dokunan hikayeler. Bu hikayeleri duyup da etkilenmemek çok zor. Kafamda soru işareti, seyirci böyle bir yüzleşme yaşar mı yaşamaz mı değil, daha çok seyirciyi bu filme nasıl getiririz konusunda var.

Nergis Arıcı: Aileler üzerinden meseleyi anlatmak etkileyici. Çünkü toplumda LGBT'ler marjinal bir azınlık bakışına maruz kalıyorlar. Bu insanların aileleri olduğunu göstermiş olmak önemli. Filminize seçilen ailelerin bu durumu kabullenmiş olması bir model sunabilir, ancak, bir yabancılaşma yaratma tehlikesi de yok mu? Dışlanan bireyleri de anlatmayı neden tercih etmediniz?

C. C.: Filmde yer alan ailelerin bir özelliği var. Kabullenme sürecinde belli bir aşamaya gelmiş aileler. Böyle bir belgeselde kameranın karşısına geçip benim çocuğum eşcinsel, benim çocuğum trans diyebilmek her ebeveynin yapabileceği bir şey değil. Yani, “neden bu yedi aile” sorusuna verebileceğim cevap, bu yedi ailenin kabullenme sürecinde belirli bir aşamaya gelmiş, örgütlenmiş ve o örgütlenmenin getirdiği güçle toplumun karşısına ismiyle cismiyle çıkabilecek olmaları. Bazıları çocuklarından daha aktif hatta. Cesaretleri birçok insana örnek olabilir. Kabullenmenin getirdiği rahatlama, koşulsuz sevmenin getirdiği tatmin, aynı zamanda da örgütlenmenin getirdiği bilgilenme söz konusu. Başka türlü bir ailenin ve başka türlü bir toplumun mümkün olduğunu gösterme açısından önemli. Bireysel dönüşümün nasıl toplumsal dönüşüme evrildiğini görüyoruz.

HOMOFOBİ, DIŞARIDAN BAKIŞIN SONUCU

H. B.: Filmdeki bir diğer tema da, farklılıkların değil de ortaklıkların öne çıkması. Neden?

C. C.: Çünkü marjinal, toplumun uçlarında oldukları algısı var. Bu algıyı kırmak gerekiyor. Dışladığımız ve ötekileştirdiğimiz sürece biz onları anlayamıyoruz. Sadece anlayamamakla da kalmıyoruz, müthiş bir ayrımcılık, homofobi, transfobi yaşıyor. Ve tabii, müthiş bir şiddet. En temel insan haklarından yararlanamıyorlar. Okuma, çalışma hakları ellerinden alınıyor. Yaşama hakları ellerinden alınıyor. Böyle bir durum varken bunun marjinal bir mesele ol-

madığının, hepimizin meselesi olduğunun altını çizmek gerekiyor. Hepimizin bir anası babası, hayatta olsalar da olmasalar da var. Bu öyle bir ortaklık ki, böyle bir deneyimi olmayan kimse yok. Oradan tutturabilirsek bu kadar marjinal görünen bir şeyi, içimize, ortamımıza çekip oradan değerlendirebiliriz. O zaman, Türkiye’de homofobiye transfobiye karşı verilen mücadeleye bu filmin bir katkısı olabilir.

FİLM KOLAYDI ASIL İŞ ŞİMDİ

H. B.: Biraz iyimser değil mi yaklaşımınız? Çünkü bu filmi izlemeyeceğiniz geniş bir kesimin yanında, bir de izleyen herkes aynı şeyi hisseder mi? Tepki gösteren insanlar olacaktır...

C. C.: Özellikle belgesel filmlerin geniş kitleler tarafından seyredilmesi söz konusu değil. Hele böyle bir konuyu işleyen bir filmin geniş kitlelere ulaşması kolay olmayacak. Şimdiye kadar çok iyi gidiyor, beklediğimizin çok üzerinde bir ilgi var. Ama filmi yapmak kolaydı, asıl süreç şimdi başlıyor.

Filmde çocukları LGBT bireyler olan anne ve babaları görüyorsunuz ve hikayeleri dinliyorsunuz. Hikayeleri dinlerken de çocukların fotoğraflarını görmüyorsunuz, isimlerini duymuyorsunuz. Bence seyircinin, bu hikayeleri dinlerken hep o boş kalan tanımların içine, “benim çocuğum” lafının geçtiği her yere kendi çocuğunu koymasına gerekiyor. Ebeveyn değilse, kendini koymasına gerekiyor. Bunu yaptığımız anda uzakta tutma, araya mesafe koyma gibi şeyler kırılıyor diye düşünüyorum. Filmde bir süre geçtikten sonra bir LGBT birey gördüğünüzde, artık o hikayelerden süzerek izlediğiniz birey oluyor.

N. A.: Ailelerin hepsi LİSTAG aktivisti ve bir anayasal düzenleme için çalışıyorlar. Filmde de bunun olumlu havası yansıyor. Ama sizce anayasal bir düzenleme üzerinden

ile r l e m e k

mümkün mü?

NEFRET SUÇUNA CAYDIRICI CEZA

C. C.: Bu mücadele çok yönlü. İçeriğinde insanların bakış açılarını değiştirmek, toplumsal algıyı kırmak var. Ama bunun bir de yasal boyutu var. LGBT bireyler bu ülkede yaşayan insanlar. Eşit vatandaşlar ve bu haklarından yararlanmaları gerekiyor. En basitinden, Anayasa’nın ayrımcılık maddesi içinde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin yer alması gerekiyor. Çünkü bu insanlar bu yüzden ayrımcılık ve şiddet görüyor. Nefret suçlarıyla ilgili bir yasa olması gerekiyor. Şiddet vakaları yargıya intikal ettiğinde tahrikten indirim alabiliyor. Halbuki tam tersi, nefret suçu işlediği için daha da şiddetli bir şekilde cezalandırılmalı ki caydırıcı olsun. Dolayısıyla işin yasal boyutu da çok önemli. Aynı zamanda diğer hukuki meseleler de, sağlık kısmı da çok önemli. Örneğin, şu an trans bireyler için misafirhane oluşturulması projesi var İstanbul’daki örgütlenme içinde. İşin birçok boyutu var ama daha toplumsal ve görünür önyargıları kırma konusunda bu tip belgesellerin yardımı olacağını düşünüyorum.

H. B.: Şu anda muhafazakar bir hükümet yönetiyor bu toplumu...

C. C.: Oldukça, muhafazakarlığın ötesinde.

H. B.: Bakanlık filmini desteklemedi. Aliye Kavafın öncesindeki sözleri var. Bu hükümetten bir beklentiye girmek doğru mu?

C. C.: Ben hükümetleri önemsemiyorum bu bağlamda. Hükümetler geçicidir. Toplumsal dönüşüm ancak insanlar kalben birşeyler hissettiği zaman olacak. Sadece hükümetle çözülebilecek bir mesele değil

homofobi. En ilerici hükümette bile toplumdaki bireyler değişmediği sürece sürdürülebilirliği çok zor. Ben alttan birtakım şeylerin değişerek toplumsal değişimlere geçebileceğini düşünen biriyim. Ayrıca bu sadece LGBT meselesi değil. Bu temel hak ve özgürlükler meselesi. Şu anda politik görüşü dolayısıyla hapisanede olan insanlar var. En basitinden Pınar Selek’i düşünün. O bu tür meselelerde araştırma yapan, LİSTAG’lı ebeveynlerle ilk kez söyleşi yapmış bir akademisyen. Abuk sabuk bir davadan dolayı ülkesine dönemiyor. Bütün bunlar birbirinden çok ayrı mücadeleler değil.

H. B.: Pera’daki gösterimden sonra yapılan toplantıya da katılmıştım. Şu ana kadar bu filmle ilgili eleştiriler aldınız mı? Ya da eleştiriler bekliyor musunuz?

C. C.: Mutlaka olacaktır. Örgütlü siyasi mücadelenin tek bir yolu yok. Bunu biz sol mücadelede de, ekolojik ya da feminist mücadelede de görüyoruz. Daha radikal pozisyonda kendini konumlandıran arkadaşların bakış açısıyla, bu film yeterince radikal olmayabilir. Böyle tepkiler gelebilir, gayet doğaldır. Siyasi mücadele içinde farklı açılardan olaya müdahale etmek mümkün. Çok radikal bir sokak eyleminin de o mücadele içinde yeri var. Daha yapıbozuma uğrattıcı eylemin ve duruşun da yeri var.

Ama bence insanlara korkmayın, yaklaşın, hikayeleri dinleyin diyen bir yaklaşımın da yeri var. Hepsinin birbirine ekleniyor.

